

Dižraibais dzenis

Materiālu sagatavoja skolotāja
Agnese Neija



Dižraibais dzenis (latīniski *Dendrocopos major*) **izvēlēts kā Latvijas
2016.gada putns.**

Gada putna izvēlēšana Latvijā notiek jau 21.reizi.

Dižraibo dzeni var pazīt pēc melni-balti raibā apmatojuma un sarkanās zemastes spalvām, kas skaidri nodalītas no pelēki baltā vēdera. Galva ir melna, pierē – balta, arī gar sāniem redzami balti plankumi.



Tēviņiem pakausis ir sarkans.



Mātītēm pakausis ir melns.



Jaunajiem putniem visa galvas virsa ir sarkana.



Dižraibajam dzenim ir zaļganpelēkas kājas.



6.
www.naturfoto.cz

© Jan Ševčík



Dižraibais dzenis ir vidēji liels putns – ķermeņa garums ir 22 – 26 cm, izplestu spārnu platums ir 38 – 44 cm.

Latvijā dižraibais dzenis ir parasts ligzdotājs un nometnieks un tā ir visbiežāk sastopamā dzeņu suga Latvijā.



8.

www.redzet

Sastopams dažādos mežos, parkos un kapsētās, ziemā biežāk skujkoku mežos.
Ziemā biežs viesis ir pie putnu barotavām.



Dižraibajam dzenim ir liela lomu meža ekoloģijā. Tā izkaltos dobumus kokos izmanto arī citi dobumos ligzdojoši putni, piemēram, zīlītes vai mušķērāji.



Lielā zīlīte



Mušķērājs

Dzeņa ēdienkarte

Dižraibais dzenis masveidā iznīcina meža kaitēkļus, piemēram, laputis, tauriņu kāpurus un kukaiņus: koksngraužus, mizgraužus, krāšņvaboles, skudras un daudzus citus. Tas barojas ne tikai ar kukaiņiem, bet arī ar sēklām, riekstiem, augļiem, ogām, bojā gājušiem dzīvniekiem, citu putnu olām, putnēniem un maziem grauzējiem. Ar garo, lipīgo mēli var izlasīt kukaiņus pat no 9 cm dziļām koksnes spraugām. Ziemas laikā labprāt apmeklē putnu barotavas. Reizēm, pavasarī, dzer arī lapu koku sulu.



Laputis



Tauriņu kāpuri



Koksngrauži



Mizgrauži

Krāšņvaboles



Skudras

Protams viņš savā
uzturā lieto vēl
daudzus citus kukaiņu.

Sēklas, ogas, rieksti, augļi.



Putnēni



Citu putnu olas.



Lapu koku sulas

Mazi grauzēji



Dzenis zaru žāklēs vai stumbru spraugās mēdz ierīkot “kalves” čiekuru apstrādei, zem šādiem kokiem var izveidoties sakaltu čiekuru kaudzes.



Sezonas laikā dižraibais dzenis perē vienu reizi. Gan tēviņš, gan mātīte kladzina pa koku, piesakot tiesības uz teritoriju. Ligzdošanas dobumu dižraibā dzeņa pāris kaļ kopā. Tas parasti tiek izkalts mīkstā vai trupējošā lapu [kokā](#). Vispirms dzenis iekaļas kokā horizontāli, bet pēc tam kaļas vertikāli uz leju, apmēram 30 cm dziļumā, kur dobums tiek paplašināts. Ieeja dobumā ir ovāla un atrodas apmēram 4 līdz 15 metru augstumā no zemes.



No aprīļa līdz jūnijam tiek izdētas 4 līdz 7 baltas olas. Perē un vēlāk par mazuļiem rūpējas abi vecāki. Pēc 10 līdz 12 dienām izšķiļas mazuļi, bet ligzdu jaunie putni pamet sasniedzot 20 - 25 dienu vecumu.



Latvijā sastopamas deviņas dzeņveidīgo putnu sugas.



Dižraibais dzenis



39.

Pelēkā dzilna



Zaļā dzilna

Melnā dzilna



41.

Vidējais dzenis



Baltmugurdzenis



43.

Mazais dzenis



44.

www.Selgasfoto.lv

Trīspirkstu dzenis



45.

Tītiņš



46.

DabasDati.lv

© 2014 Selga Bērziņa

**Paldies par
uzmanību!**

Attēli ņemti

1. <http://www.lsm.lv/lv/raksts/vide-un-dzivnieki/dzive/dizraibais-dzenis-izvelets-par-2016.gada-putnu.a162629/>
2. <http://www.selgasfoto.lv/?level=picture&id=806>
3. https://lv.wikipedia.org/wiki/Di%C5%BEraibais_dzenis#/media/File:Buntspecht_Dendrocopos_major-2.jpg
4. <http://www.dabasdati.lv/lv/article/dzenu-pavasaris/2011/>
5. <http://dabasdati.lv/lv/image/1ec078bdfb3b24b8f6be7f405a5cbca2/490/>
6. http://www.naturephoto-cz.com/dizraibais-dzenis-picture_lv-7421.html
7. <http://www.redzet.lv/code/D-0368-08/view/Dze%C5%86i>
8. <http://www.redzet.lv/?code=D-0299-08>
9. <http://dabasdati.lv/lv/image/0d9bf205460b7b8552a0127a9c72560a/1031/>
10. <http://www.dabasdati.lv/lv/image/gf59ph004315lqh3fauavcbn67/98915/>
11. <http://evil.lv/archive/index.php/thread-5435.html>
12. <http://ainars.net/putni/barotava2013-2014.html>
13. <http://www.redzet.lv/code/D-0364-08/view/Dze%C5%86i>
14. <http://www.redzet.lv/code/D-0314-09/view/Putni>
15. <http://buritis.lv/melnais-muskerajs-myiarchus-crinitus-2015/>
16. http://dziedava.lv/daba/izveleta_daba.php?ftips1=44&fdzv=203
17. <http://www.la.lv/taurini-darza/>
18. <http://www.wikiwand.com/lv/Vaboles>

19. http://dziedava.lv/daba/izveleta_daba.php?ftips1=44&fdzv=46&fglaiks=2
20. <http://www.vmd.gov.lv/valsts-meza-dienests/statiskas-lapas/meza-veseliba?nid=1481#jump>
21. https://lv.wikipedia.org/wiki/Kr%C4%81%C5%A1%C5%86vabo%C4%BCu_dzimta
22. <http://www.dabasdati.lv/lv/article/spoza-skudra-2012-gada-kukainis>
23. <http://papagailis.1w.lv/?a=50>
24. <http://www.sieviesuklubs.lv/veseliba/vasaras-ogu-kalendars-257984/>
25. <http://zeme-buve.org/index.php/zinas/dabas-aizsardziba/it/2103>
26. <http://www.buildart.lv/tornis-putnu-verosanai/>
27. <http://www.poga.lv/photos/gunta08/photo:852740/>
28. http://www.abc.lv/article/zurkas_nak/
29. <http://www.maminuklubs.lv/mazulis/20120827-pavasaris-klat-dzersim-berzusulas/>
30. <http://www.dabasdati.lv/lv/article/putnu-baribas-meklejumi-ziema/>
31. http://www.rigamezi.lv/lv/mezi/par_meziem___fakti_/mezu_biologiska_daudzveidiba/Rigas-mezi-biologiskas-daudzveidibas-aizsardziba/?ins_print=1
32. <http://www.redzet.lv/code/D-0364-08/view/Dze%C5%86i>
33. <http://www.diena.lv/izklaide/izklaide/2016-gada-putns-dizraibais-dzenis-14124924>
34. https://lv.wikipedia.org/wiki/Di%C5%BEraibais_dzenis
35. <http://www.redzet.lv/dzivnieki/putni/dzilnveidigo-karta>

36. <http://www.redzet.lv/?code=D-0476-08>
37. <http://www.redzet.lv/code/D-0476-08>
38. <http://ornitofaunistika.com/lvp/denmaj.htm>
39. http://ainars.net/idutgallery/Peleka%20dzilna--picus_canus_m.jpg.html
40. https://lv.wikipedia.org/wiki/Za%C4%BC%C4%81_dzilna
41. <http://ornitofaunistika.com/lvp/drymar.htm>
42. <http://ornitofaunistika.com/lvp/leimed.htm>
43. <https://gatisvil.wordpress.com/2012/12/20/dendrocopos-leucotos/>
44. <http://www.selgasfoto.lv/?level=picture&id=10985>
45. <http://dabasdati.lv/lv/image/8sqknkro4uh96erb72ttp20f87/25442/>
46. <http://dabasdati.lv/lv/image/3f29a493aac1a5879bb5fa3332de0ec0/14035/>